

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon drott.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is f 5.00: voor de buitensteden f 6.00; franko door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG. 1 JUNIJ.

AMSTERDAM, 31 Mei.

Hermann von Vicari,

door Gods barmhartigheid en de genade van den heiligen Apostolischen Stoel, Aartsbisschop van Freiburg, enz.

(Vervolg en Slot van ons Nummer van gisteren).

Zeggen wij in weinige woorden, in zoo verre het de tegenwoordige quaestie betreft, welke in de gansche zaak het gedrag van den Staat geweest is. Bij zijn bovengenoemd ministerieel arrest van 18 April, N°. 5762, en bij zijn cirkulaire van 27 Maart N°. 6834, heeft de Staat aan de Kerk de bevoegdheid ontnomen om hare goederen te beheeren, en strijdig met het doel der stichters, ten zijnen voordeele de fondsen afgewend, bestemd tot een uitsluitend godsdienstig doel. Door inbreuk op onze temporalien te maken heeft het gouvernement ons heilig regt aangerand, een regt steunende op den wil der stichters, op de bedoeling, om door hunne vrome instellingen het welzijn der zielen te bevorderen. In die omstandigheden was het onze plicht den pastoors der parochien, gedelegeerden van ons diocesaan-regtsgebied, de wettigheid te doen begripen hunner eischen op de inkomsten bestemd voor hunne kerk en uitsluitend bestemd met het doel, om in het onderhoud te voorzien der arbeiders in den wijngaard des Heeren. De Staat, als ware hij eigenaar der kerkelijke goederen, heeft eensklaps de inkomsten der pastoors en kapellanen doen ophouden en aan de Katholieke Kerk het vrij genot van een eigendom ontfond, dat haar behoort krachtens het stichtingsregt, en dat door hare konstitutie-zelve wordt ingeroepen. De behoefte der godsdienst en van onze parochien, het erfdeel der armen, het bestaan der scholen zijn bedreigd. 't Is ons niet mogelijk afstand te doen van kostbare regten als de onze zijn en den geloovigen alleen, in deze rampvolle tijden, den last over te laten om in de behoeften der zieleherders te voorzien. Wij kunnen niet langer dulden dat de vrije uitoefening der katholieke godsdienst belemmerd worde; dat men ons de goederen onthoude, bestemd tot het onderhoud der herders en om de Kerk in staat te stellen zich van hare verplichtingen te kwijten. Daarom, in aanmerking nemende de verantwoordelijkheid die tegenover God op ons rust en onze plicht, om te waken over het ons toevertrouwde goed, volhardden wij in het terugeischen onzer inkomsten. Wij kunnen niet gelooven dat katholieke burgemeesters en burgerlijke administrateurs, die door den Staat willekeurig als beheerders er van zijn aangesteld, aan die wederregtelijke maatregelen de hand zullen leenen. Tot groote blijdschap van ons hart zijn onze welbeminde medewerkers voor die heiligschennis gespaard gebleven, daar geen hunner door het gouvernement met dergelijke plannen is bekend gemaakt. Wij stellen te veel vertrouwen in de katholieke burgemeesters en baljuws, om niet vooraf overtuigd te zijn dat zij zullen weigeren deel te nemen aan de daden van het gouvernement en dat, aan hunne gemeenten het goede voorbeeld gevende, waartoe zij verplicht zijn, zij de belangen van onze heilige godsdienst zullen verdedigen. Wat de protestantsche burgemeesters betreft, dezen moeten begripen, dat zij in gemeene geen deel kunnen nemen aan een kollegie van kerkmeesters, wier funktien volstrekt in geen aanraking komen met de burgerlijke maatschappij.

Wij hopen alzoo dat ons de smart zal gespaard worden, van Katholieken hun geloof te zien verloochen en ons in de droevige noodzakelijkheid te brengen, van tot geestelijke wapens onze toevlugt te moeten nemen ter afweering van hunne heiligschennende aanvallen.

Inmiddels, overwegende dat de kanonieke regelmatige organisatie der kollegies van kerkmeesters vernietigd is, dat elk onderzoek omtrent de wettige aanwending der kerkelijke goederen gewelddadig belet is, dat die goederen middelen ernstig bedreigd zijn, dat bovendien al onze voorstellingen tot hiertoe nutteloos zijn geweest;

Overwegende dat de inkomsten het eigendom der Katholieke Kerk zijn, en het versicht wordt elke aanwending te voorkomen, die er van, in strijd met het doel der stichters, zou kunnen gemaakt worden;

Resolutie wij, krachtens het ons toekomend regt;

1°. De inkomsten der parochie, geestelijke goederen,

fabriek en schoolfondsen, zullen als eigendom der Katholieke Kerk voortdurend worden behoord, op de gewone wijze, door de bureaux der fabrieken, die belast zijn met de benoeming der intendanten.

2°. Het beheer der eigendommen behoort ons uitsluitend. Wij verbieden op de nitdrukkelijkste wijze aan onze geestelijkheid, op grond der gehoorzaamheid, welke zij ons verschuldigd is, daarvan het geringste deel aan te wenden tot wereldlijke zaken, zonder onze bijzondere duidelijk omschrevene vergunning. De rekeningen der administratie, met de gedetailleerde verantwoording der aanwending van de inkomsten, moeten voortaan ons gezonden worden door tusschenkomst van onze dekens, in wier handen wij de verplichtingen en de funktien der vorige geëmploujeerden overdragen.

3°. Het wereldsch gezag niet het minste regt hebbende op het beheer der kerkelijke goederen, zoo zullen al degenen, die hetzij als presidenten of intendanten de door den Staat aangewende maatregelen uitvoeren ondanks de vermaningen der kerkelijke overheid, zich schuldig maken voorteerst aan medepligtigheid, en in de tweede plaats aan vergrijp, als voor hen-zelfen gepleegd, aan het eigendom van anderen. Zij zijn alzoo verplicht, op de zwaarste straffen, aan het wereldlijk gezag niet de minste mededeelingen te doen, vooral met het doel, om aan dat gezag de inkomsten der kerk toe te voegen, of zelfs ze in een bijzondere, door van wege het gouvernement aangestelden beambten beheerde kas, te veranderen.

4°. Wij stellen de presidenten en intendanten der kerk verantwoordelijk voor al de nadeelen, die noodwendig zouden voortspruiten uit de verachting onzer ordonnantie en besluiten, betreffende het wereldlijk beheer onzer heilige Kerk. Wij hopen dat de pastoors, onze gedelegeerden, geheellijk de hun toekomende inkomsten zullen ontvangen, waarop niemand eenig regt heeft, terwijl wij degenen, die zich daartegen verzetten, verantwoordelijk stellen voor het kwaad dat zou ontstaan, indien wij verplicht waren van hare herders de parochien te berooven, waar de kwade wil van eene onwettige administratie de bedienaren der godsdienst het hun verschuldigd noodige tot hun bestaan mogt onthouden.

5°. De pastoors zullen het tegenwoordig besluit aan alle kerkmeesters, alsmede aan de intendanten der kollegies van kerkmeesters mededeelen en des noodig hun den zin en de strekking er van doen begripen. Bovendien zullen zij elk hunner afvragen en aantekening der antwoorden nemen, of hij tot hun wezenlijk doel de inkomsten, de fondatiegoederen, de schoolfondsen zal aanwenden en zoo veel hem mogelijk is, de verplichting vervullen, welke onze ordonnantie hem oplegt, of dat hij beweert aan het wereldlijk gezag alleen onderworpen te zijn. Dadelijk daarop zullen de pastoor en kapellanen zich in het bezit stellen der eigendommen van de parochie, in overeenstemming met de kerkmeesters en intendanten, die, aan de Kerk getrouw, hun regt tot beheer der goederen onafhankelijk van den Staat zullen erkennen. Zij zijn natuurlijk uit het kollegie van kerkmeesters gesloten, die, ten gevolge hunner verklaring, zich-zelfen daarvan zullen uitsluiten; men zal hen door brave godsdienstige, zaakkundige en geachte personen vervangen, gekozen in de parochie-zelve. De pastoor zal zich, ten aanzien dier keuze, met de kerkmeesters verstaan. De presidenten en intendanten zullen door den deken worden aangesteld en tegenover den pastoor zich verplichten tot het trouw dienen der kerk. Indien onder de uitgeslotene kerkmeesters er gevonden mogten worden, die zich, tegen onze ordonnantie verzettende, voortvaardten met hun onwettig beheer, dan zal de pastoor zorgen de schuldenaars zijner kerk te waarschuwen, dat zij niet, willen zij niet twee malen betalen, in geene andere handen het door hen verschuldigde mogen stellen, dan in die der door de kerkelijke overheid aangestelde intendanten. Een daartoe aangesteld persoon zal, namens kerkmeesters, de donaties en vrome giften ontvangen, welke men aan de kerk schenkt en ze in de kas der administratie storten.

De gansche uitvoering van dit besluit voor onze verantwoording nemende, verwittigen Wij Onze geestelijk-

Advertentien van Zes regels en daar beneden worden tegen f 1.00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

heid, dat zij er geen reden van hebbe te geven, wijl, als ze naar onze bevelen handelt, zij slechts den plicht der gehoorzaamheid jegens ons vervult. Wat de intendanten betreft, zij zijn slechts zaakgelastigden der kerkmeesters, wier beraadslagingen tot de verantwoordelijkheid der pastoors behooren. Wij hopen dat, aangezien de bezwaren van den tijd, de uitgaven tot het hoogst noodige zullen beperkt worden. 't Is, aangezien de Katholieke Kerk het regt heeft zelve hare bezittingen te beheeren, niet te vreezen dat, door onze bevelen uit te voeren, dat is te zeggen, door met ons mede te werken tot het doel, dat de stichters der inkomsten zich hebben voorgesteld, de kerkmeesters zich aan eenig gevaar blootstellen. Daar het niet geoorloofd is zich ten koste van anderen te verrijken, en wij gehouden zijn tot teruggave van hetgeen in ons belang, zelfs buiten ons weten, verstrekt mogt zijn, zullen de presidenten der kollegies van kerkmeesters, wanneer zij, met een geheel godsdienstig doel en voor noodig en nuttig geoordeelde uitgaven, het in kas zijnde geld mogten gebezigd hebben, niet gedwongen kunnen worden om van hunne eigene gelden die uitgaven te dekken. Mogten zij er toe gedwongen worden, dan zouden zij op hunne beurt het regt hebben, zich hunne voorschotten te doen vergoeden. De Kerk zal hen niet vergeten, die voor hare zaak geleden en zoo veel doenlijk de schade herstellen, die zij ondergaan mogten hebben. Eindeelijk vermanen wij de pastoors, zich in twijfelachtige gevallen te wenden tot ons Ordinariaat, ten einde alles te voorkomen, wat het kerkelijk goed in gevaar zou kunnen brengen. Wij behouden ons voor nadere maatregelen te nemen tegen de onwettige terughouding der bezittingen onzer Kerk.

Wij hebben de stillige overtuiging dat de goddelijke Stichter onzer heilige Kerk, die thans zoo wreed verdrakt wordt, onze regten verdedigen en onze verwachtingen en beden verhooren zal. Hij zal onze kranke grijsheid ondersteunen en aan onze zwakheid de kracht geven om de vrijheid Zijner Kerk te herwinnen. Wij durven hopen dat onze veel geliefde medewerkers en de geloovigen van ons diocees het voorbeeld der eerste Christenen volgen zullen: dat zij zich vereenigen en ijverig aan onze bevelen gehoorzamen zullen; dat aan Caesar gevende wat aan Caesar is, zij in een uitsluitend kerkelijke quaestie niet zullen nalaten aan Gode te geven wat Godes is, en zij eindelijk gehoorzaam naar de stem hunner geestelijke overheid zullen luisteren.

En zal deze ordonnantie voorgelezen worden van den kansel, den Zondag nadat ze ontvangen is, om vervolgens gelegd in het archief der parochie met het proces verbaal, uitgevoerd te worden binnen de veertien dagen.

Te Freiburg, den 5 Mei 1854.

† HERMANN,
Aartsbisschop van Freiburg.

De Tweede Kamer heeft gisteren hare beraadslagingen over het wetsontwerp ter wijziging van eenige bepalingen der wet op den accijs op het gemaal ten einde gelijkt en het ontwerp met 35 tegen 24 stemmen aangenomen. De discussiën over de afzonderlijke artikelen openden geen enkel nieuw gezichtspunt en leverden derhalve niets op, waar de bijzondere opmerkzaamheid op gevestigd behoort te worden. Geen enkel argument werd aangevoerd, dat de in 't breede medegedeelde beschouwingen der bestrijders van het wets-voorstel verzwakte; geen enkel argument, waardoor de voordragt ons ook maar eenigzins aannemelijker gemaakt werd. Wij meenen dus hier te kunnen volstaan met te verwijzen naar het beknopt verslag der zitting van gisteren, dat wij in een ander gedeelte van ons Nummer van heden opnemen; doch stappen evenwel van het veelbesproken onderwerp niet af, dan na ons oprecht leedwezen betuigd te hebben, dat wij, dank hebbe het *votum* der tegenwoordige Kamer, alweer eenige schreden verder verwijderd zijn van de door de meerderheid der natie gewenschte opheffing der meest inpopulaire, der drukkendste, schadelijkste, ja, verderfelijste onzer belastingen, van de opheffing namelijk van den accijs op het gemaal.

Wat door eenige organen der Nederlandsche dagblad-

pers op dit oogenblik beoogd schijnt te worden, wij aarzelen voor alsnog dienaangaande geheel onze meening bloot te leggen. Onbetwistbaar echter is het, dat zij, door schier in elk van hunne Nummers de publieke opinie tegen de westersche mogendheden op te zetten, een allergevaarlijkst spel spelen, dat wij nog bij tijds door hen gestaakt hopen te zien, alvorens het den inwendig toch reeds zoozeer verzwakten Nederlandschen Staat de zorgelijkste ongeligheden berekkend. De tegenwoordige toestand van Europa is niet een zoodanige, dat de groote westersche mogendheden, die in den thans gevoerden wereldstrijd gewikkeld zijn, straffeloos met zich laten spotten, zelfs niet door een deel der organen van, overigens te weinig wellicht geachte, Staten van den tweeden rang.

Wij onthouden ons voor alsnog de meeste der bladen te noemen, welker aandacht, met het oog op het nationaal belang, wij meenen te moeten vestigen op het weinig raadzame, ja, op het lakenswaardige der door hen in de tegenwoordige zorgwekkende omstandigheden gevoerde taal. Vooral wenschen wij dat de door ons gegeven wenk, schoon door ons gegeven, ernstig ter harte genomen worde door een orgaan, dat, sinds het optreden van het tegenwoordig ministerie, in de wandeling algemeen voor het officieus orgaan van de Regering doorgaat. Zijne eenzijdigheid, zijne schier dagelijks herhaalde lofredenen, hoe gereserveerd ook, op de politiek van Rusland, zijne schier dagelijks terugkomende schimpscheuten op de politiek der westersche mogendheden verraden, naar wij meenen, de onvergeeflijkste lichtzinnigheid, daar zij tot het vermoeden aanleiding moeten geven, dat zijne wezenlijke of veronderstelde patronen ongetwijfeld met eene onvoorzigtige houding, als de door hem aangenomene, gediend zijn. Wij behoeven niet te zeggen, tot welke schromelijke verwickelingen het veldwinnen van zulk een vermoeden zou kunnen leiden.

Om, overigens, onze lezers in staat te stellen te oordeelen over den aard der thans door eenigen ten onzent tegen de westersche mogendheden gevoerde oppositie, laten wij hier eenige plaatsen volgen uit een paar artikelen van het *Goudsch Kronijkske* — wij achten ons te zijnen aanzien tot geene bescheidenheid gehouden — over het Fransch-Engelsch verdrag. De billijkheid wordt te erkennen, dat hij in heftigheid van toon eenig in zijne soort is en onder dat opzigt alleen door de *Fakkelt* welligt op zijde wordt gestreefd. Men vergeete echter daarbij niet, dat hij is *l'enfant terrible* van zekere partij, met welker overige organen hij minder in strekking, dan in vorm verschilt.

Het *Goudsch Kronijkske* zoekt dan een deel van het Nederlandsche volk door de volgende schandelijkheden op te ruijen:

„Den 10den April teekenden en bekrachtigden de Vertegenwoordigers van Frankrijk en Engeland, voor den vorm, een verdrag, waarvan het verborgen doel reeds gedurende meer dan een jaar hunne daden had bestuurd.

„Mogen de Monarchen en Regeringen die overeenkomst veronachtzamen en eenzamen durven pligt verzuimen, mogen zij uit mistrouwen op den geest hunner volken zich gedragen; alsof dat verdrag hen niet vernederde en hen geen meesterschap voorspiegelde, waardoor zij met nedergeslagen oogen terugtrekken; het getuige van hun verval, hunne onbeduidendeid en hun mistrouwen in verleide volken. Maar dat die [de volken] zich als kortzigtigen, gestelooten of lafhartigen zouden blijven gedragen: dat is dodeloos.

„Wij hebben te veel van Frankrijk en van Franschen, van Engelsche Whigs en van Engelsche roovers geleden, dan dat wij eene taal zouden voeren van onderdrukten, of van geduldigen, of van lijdzamen.

„Neen, het hart goeit nog van verontwaardiging en van spijt, wanneer ons voor den geest komt, wat wij van die beheerschers en overweldigers geduld, geleden, verdragen hebben. De hand tast onwillekenig naar de loof en de vuist grijpt naar 't zwaard, wanneer men in 1854 een verbond ziet sluiten om met vereende middelen het voormalig bedrijf te hervatten, 'twelk ieder op zijne beurt heeft vertoond en waarbij de daders slechts vijanden waren, omdat zij niet te zamen, maar alleen wilden overweldigen. Thans staan zij daar, dansen zij daar vereenigd naar 't plan van Talleyrand. Het misdrijf maakt gelijk. Wij zullen hen beiden bestrijden.

„Wij zullen zien wat zij zeggen, wat zij zwijgen. Wat in hunne woorden verborgen ligt, zullen wij zeggen en van de daden verkondigen. O! had God ons het vermoeden verleend, of schonk Hij ons de magt dat verdrag te beschamen, en de vaandels te verscheuren, waarop het geschreyen staat: „Het schudden van Albion, als door eene zee-beroerte, en het vallen van Parijs in puin, als Palmyra, zou te gering voor onzen toorn zijn.

„Thans, nu Frankrijk en Engeland de Staten en Volken van Europa oproepen tot eene leus tusschen hen en tusschen Rusland, moet gevraagd worden: van wien heeft Europa geleden, van Rusland, of van Frankrijk en Engeland? Wien zullen wij kiezen, Keizer Nicolaas of Napoleon I, (welken Europa heeft die de Dynastie van Napoleon I, (welken Europa heeft afgeworpen, en — laat het ons zeggen — verafschuwde heeft) ten spijt van zooveel bloed en zooveel eeden heeft hernieuwd?

„Tusschen wie zullen wij kiezen? tusschen Keizer Nicolaas, of tusschen Haer, die verklaren moet, dat zij de staatkunde harer Ministers moet gehoorzamen; welke staatkunde, in naam der beschaving, overal weerlooze handelschepen wegrooft, opbrengt, verkoopt en alzoo de welvaart van duizenden naar een nest voert, 'twelk tienmaal verdiend heeft eenmaal door het gansche vasteland bezocht te worden, en eene tentoonstelling (*Exhibition*) te ondergaan, waarvan het exemplaar nooit evenredig wezen kan aan de rampen die het andere Natiën heeft berekkend. Tusschen wie zullen wij eindelijk kiezen? Zullen wij ons verklaren voor hen, die alle Staten bedreigen, verkleinen, vernederen, heroeren, verlammen, verblinden, verdooven en verkikkeren, of dat Rusland, waarvan de deugd aller hoop, de sterkte aller kracht, de trouw elks bondgenoot, de grootmoedigheid aller voorbeeld is? Voorwaar, indien Rusland gelijk ware aan de ondeugden van Frankrijk en Engeland, dan zou Rusland verkieslijker wezen naar mate Engeland toch hatelijker, Frankrijk verachtlijker is.”

Wij onthouden ons van alle aanmerking op deze ergerlijke taal. De vraag komt echter te pas, of in de onderscheidene geheime genootschappen, waaronder, als onder een net, ons land gevangen wordt gehouden, en die, zich verschuilende achter het mom van godsdienstijver, bewezen hebben in de politiek maar al te veel en te diep de hand te hebben, — de vraag, zeggen wij, komt te pas, of soms in die genootschappen eene nieuwe *volksbeweging* gedekreteerd is, maar dan nu eene *beweging* van nog vrij wat verderfelijker aard, dan die des vorigen jaars.

Allezins behartigingswaardig zijn de volgende regelen, welke wij aan de *Kerkelijke Courant* ontleenen. Wij zouden niet anders en niet beter gezegd kunnen hebben, en betuigen gaarne, dat wij ons verheugen in de volkomene overeenstemming der genoemde *Courant* met onze zienswijze — een genoegen, dat, daar het ons slechts zelden geschonken wordt, te levendiger daarom door ons gewaardeerd wordt. Zij schrijft aldus:

„Onder de vele aanmerkingen, die gemaakt zijn, bekleedde vooral deze eene voorname plaats, dat men alle armenzorg wilde hebben opgedragen aan de kerkelijke liefdadigheid en de Staatsarmenzorg geheel wenschte afgeschaft te zien. De heeren Groen van Prinsterer, van Lijnden, de Kempenaer e. a. hebben zich daar zeer sterk voor verklaard. Wij zien er iets ondoenlijks in. Zonder te beweerden, dat de Grondwet bepaald Staatsarmenzorg heeft bedoeld, zonder te willen spreken van socialisme, of communisme, als de heer van Lijnden, meenen wij toch, dat alle armenzorg niet aan de Kerk opgedragen kan worden. De Kerk zou op zoodanige wijze tot bedeeeling zijn verplicht, die zij niet uitreiken kon; want alle armen kunnen en mogen niet door de kerkelijke liefdadigheid worden geholpen. De Kerk heeft, bij hare bedeeeling, bepaald onderscheid te maken, tusschen den arme, die buiten zijne schuld tot armoede vervalt, en den arme, wiens verkwistende, losbandige levenswijze armoede ten gevolge heeft. Dat is iets, wat buiten het oordeel van den Staat ligt, waar alleen de Kerk beslissen kan en de Kerk zal een groot deel harer zedelijke kracht verliezen, waar zij niet langer dat onderscheid maakt, omdat alle armen toch ten lazen laste zijn. — En dan zij, die tot geen kerkgenootschap behooren? Men zal hen daardoor dwingen er toe te behooren, heeft een spreker in de Tweede Kamer gezegd, niet bedenken, dat het afleggen eener geloofsbelijdenis, met het oog op de bedeeeling, eene der Kerk zeer onwaardige handelwijze is. Wij voor ons hebben nooit geloofsveranderingen goedgekeurd, die met het oog op geldelijk voordeel geschieden; hier werd zulks toch het geval.

Aldus de *Kerkelijke Courant*, en wij ontveinen niet, dat het vooral de laatst aangehaalde woorden zijn, die ons ten alleraangenaamste verrast hebben. Noge zij ze steeds indachtig zijn en zich daaraan onveranderlijk getrouw betoonen! Onze tegenstanders toch zouden in hooge mate aan het algemeen welzijn bevorderlijk zijn, wanneer zij konden besluiten hunne verzoeken ondersteuning te onttrekken aan die geheime genootschappen, van welke het notoir is, dat zij, door het voorspiegelen van geldelijk voordeel, op geloofsveranderingen en op het verderf der zielen uit zijn.

Dezer dagen is door het ministerie van Oorlog van het „Tooneel van den oorlog in het Oosten” eene kaart uitgegeven, die bij de boekhandelaren des Rijks algemeen is verkrijgbaar gesteld tegen den prijs van f 1.25. Zonder op dit oogenblik de waarde van deze kaart te beoordeelen, meent echter de *Grondwet* dat zij noch op volledigheid, noch op juistheid van teekening aanspraak maken mag. Zou, in er, zegt zij, de baai van Beikos niet op te vinden, te vergeefs, zoekt men, in de Dobrutschka, naar de stad, Kasmachi bij Hirsowa, naar de vesting, Caravoda, en de stad, Dumaxova. De aanmerkelijke fouten, waaraan deze kaart is gelopen, wordt en als een regte lijn voorgesteld, in de nabijheid van Silisch, zoekt men te vergeefs, de stad, Kuskova, en, eveneens, vindt men onder elken der Beikos, terwijl de eerste der beide plaatsen, die het digst bij de muur van Trajanus is gelegen, Ra-

seveda is geheeten. De grens tusschen Griekenland en Turkije is wel, ten aanzien van het vasteland, aangegeven, maar niet doorgetrokken in den Archipel; en zoo zal men ook vruchteloos naar Peta zoeken, dat zoo lang het middenpunt van den Griekschen opstand is geweest.”

In de *Twentsche Courant* van 28 Mei ll. lazen wij een artikel van eenige kiezers uit Delden, die den heer G. graaf Schimmelpenninck als kandidaat voor het lidmaatschap der Tweede Kamer der Staten-Generaal in het kies-district Almelo voorstellen. Om alle misverstand te voorkomen zien wij ons verplicht deze kiezers te berigten, dat de geachte vertegenwoordiger uit Amsterdam, om gewichtige redenen, die zijne kommittenten verplicht zijn te eerbiedigen, zijn stellig besluit heeft genomen, geene zitting in de Staten-Generaal, ook niet voor het district Amsterdam te hernemen. Wij gelooven door het bovenstaande, den kiezers in Delden, die hiernede welligt onbekend zijn, geene ondiens te doen. (*Amst. Ct.*)

Men schrijft ons uit Zeddam, dd. 28 Mei 1854.

„Gisteren genoten de Katholieken dezer gemeente het geluk, hun beminden en hoogvereerden Aartsbisshop Mgr. J. Zwijssen in hun midden te zien.

„Van Wehl komende, alwaar Z. D. Hw. gisteren ochtend het H. Vormsel had toegediend, werd Z. D. Hw. aan de grenzen der gemeente door eene deputatie ontvangen en door eene eerewacht te paard dorpwaarts begeleid, en deed te half elf ure zijne intrede in het ruime kerkgebouw, dat op eene gepaste wijze versierd was en welks grijze toren als een gedenkteken van het godsdienstig gevoel onzer voorvaderen, statig zijne kruin boven de bergtoppen uitsteekt, die het amphitheatere-gewijs gelegen dorp Zeddam omringen.

„Na de gaven van den H. Geest door een plechtig *Veni Creator* te hebben afgesmeekt, rigtte Z. D. Hw. een woord van zalving en vermaning tot de vergaderde geloovigen, dat blijkbaar een diepen indruk op alle aanwezigen maakte, vooral toen Z. D. Hw. herinnerde aan het voorbeeld door Zijnen Heiligen voorganger Wilibrordus gegeven, welke ook eenmaal op Utrecht's zetel was gevestigd en waarschijnlijk ook in deze kerk dezelfde H. handeling heeft verrigt, tot welker bediening Z. D. Hw. herwaarts is overgekomen, namelijk: het H. Vormsel, dat vervolgens door Z. D. Hw. aan omstreeks 500 gemeentenaren werd toegediend.

„Gisteren avond werd Z. D. Hw. door eenige muzik-liefhebbers, die zich bereidwillig daartoe hadden aangeboden, aan de pastorie alhier, een *serenade* aangeboden.

„Heden ochtend ten 7 ure droeg Z. D. Hw. het H. Mis-offer op en vertrok vervolgens naar 's Heerenberg.”

Een zekere heer de Haan vermaakt en sticht de lezers der oude *Amsterdamsche Courant*, met het plaatsen der onderstaande advertentie. We vinden het stukje te kurieus, dan dat we het niet zouden overnemen als een *proex* van vroemen onzin. We hopen dat de man het alleen als een aardigheid heeft geschreven, wijl we, indien het hem ernst was, groote vrees zouden koesteren over den staat zijner hersenen:

„De Waakzaamheid.

„Wanneer een regtgeaard Vader kinderen in het Huishouden zet, om te besturen, en zij den vader uit het oog verliezen, zoodat zij geen raad met den vader plegen en dan alles naar hunne wijsheid en goeddunken inrigten, dan kan het niet anders, of het huizeel zal ver, de onderdanen worden gedrukt en alles loopt tot niet. Ik heb wel eens gelezen: *Ben ik een Vader, waar is mijn eer? ben ik een Heer, waar is mijn vrees?* Zou die vraag ook niet toepasselijk zijn op NEERLANDS VOLK? Want als men nadenkt wat men ziet en beleeft, moet zich dan een waar Christen niet schamen, dat er zoo veel ophief van een nietig schepsel wordt gemaakt? Wat eerbied, wat achtting bewijst men aan een nietig schepsel? Berooft men den Vader niet van zijne eer, die hem geschapen en geformeerd heeft, van wien hij wijsheid, kracht, sterkte, ja alles wat de mensch bezit, ontvangen heeft. Wie geeft de overwinning in den strijd? Is het niet de Heer der Heeren, de Koning der Koningen? Ja, als men alles nagaat, moet men zich niet schamen? Eene stad vol geestelijken, en zij verstaan den grond van de godsdienst niet. De een verklaart hij is Roomsch, de andere Luthersch, de derde gereformeerd, de vierde Mennist, en hoevele gevoelens zijn er nog boven die? En er is maar een zuivere grond, die de ondergeteekende nader aan zal wijzen, daar hij drie punten in het oog zal houden: *het raadplegen met den Hemelschen Vader, liefde tot hen Hemelschen Vader en het ware kenmerk van een Christen.* Gedaan den 1854.

„C. DE HAAN.”

Men leest in de *Staats Courant*:

„Uit een brief van den kommandant van Zijner Majesteits fregat *Doggersbank* te Smyrna van 10 dezer, wordt onder anderen berigt, dat aldaar twee beroovingen van koopvaarders bekend waren geworden, waarvan eene met zekerheid, zijnde die van de Engelsche brik *Sarah*,

BERLIJN, 30 Mei. 3½ pe. Pruisische Staatsschuld —,

1 1/2 pc. Rusland 77 1/2; 5 pc. 94; Wissel op Londen 2/m. 6 Th. 15 1/2; Parijs 78 1/2; Amst. 140 1/2; Ween. —; Petersburg 99.

HAMBURG, 30 Mei. Spanje 3 pc. 32 1/2; id. 1 pc. 17 1/2; Rusl. 3 pc. 94 1/2; 3 pc. Mexicanen 17 1/2; Wissel op Amst. 13.4 1/2; Londen kort 35.90.

FRANKFORT, 30 Mei. Met. 5 pc. 62 1/2; 3 pc. Spanje bin-
nenl. 34 1/2; id. 1 pc. 18 1/2; Wissel op Londen 3/m. —;
Amsterdam —; Parijs —; Weenen —.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

30 MEI 4 u. gebi.	31 MEI 4 u. gebi.	30 MEI 4 u. gebi.
Nederl., Werkel. Schuld à 2 1/2 pCt. 58 1/2	58 1/2	58 1/2
Dito Dito 3	69 1/2	69 1/2
Dito Dito 4	85 1/2	86 1/2
Amortisatie 3 1/2	"	"
Handel-Maatschappij 4 1/2	"	"
Haarlemmermeer 5	"	"
O. I. Leening 1844 4	85 1/2	"
Aand. Arnh. Spoorweg 4 1/2	"	"
Dito Hollandsche dito	"	"
Obligatiën 4 1/2	"	"
België, Certifikaten 2 1/2	"	"
Dito 4 1/2	"	"
Dito Rothschild 2 1/2	46 1/2	47
Frankrijk, Certifikaten 3	"	"
Rusl., bij Hope en C ^o 5	97 1/2	98
Dito A ^o . 1828—1829 5	97	"
Inscr. op 't Grootboek 6	"	"
Dito Certifikaten 6	58 1/2	59 1/2
Certifikaten te Hamburg 5	86 1/2	"
Negot. 1831 en 1833 5	84 1/2	"
Negot. 1840 4	76	"
Dito Stieglitz 4	74 1/2	75
Dito Nieuwe 4	"	"
Nieuwe Engelsche 4 1/2	81 1/2	82 1/2
Spanje, Nieuwe 3 pCt., thans 1	18 1/2	18 1/2
Nieuwe 3	39 1/2	39
Binnenlandsche 3	34 1/2	35 1/2
Cert. Coup. Sp. Com. 4 1/2	4 1/2	"
Amortisable Schuld	"	"
Portugal, te Londen 3	34 1/2	34 1/2
Dito Uitgestelde	"	"
Weener Bank 5	"	"
Dito 4	"	"
Metalliek 1816—1852 5	59 1/2	59 1/2
Dito 1847 . . . . . 2 1/2	30 1/2	30 1/2
Dito 1851 en 1852 . . . . . 2 1/2	30 1/2	30 1/2
Dito 1849 5	73 1/2	73 1/2
Dito Letter B 5	73 1/2	73 1/2
Aand. f 500 bij Rothschild	"	"
Dito - 250 dito 1839	"	"
Napels, Cert. bij L. en B. 5	"	"
Polen, Obligatiën 4	64 1/2	"
Aandeelen 1835 134	"	"
Dito met Loting fl. 500	"	"
Sardinië, te Londen 5	"	"
Denemarken, dito 5	"	"
Peru, dito 4 1/2	59 1/2	59 1/2
Grieken, te Londen 5	"	60
Philadelphia, bij Hope en C ^o 5	"	"
Dito te Londen 6	"	"
Dito Bank 3 1/2	3 1/2	"
Louisiana, te Londen 5	"	"
Brazilië, te Londen 1824 5	96	"
Dito 1843 5	"	"
Grenada, dito à f 100 . . . . . 2 1/2	15 1/2	"
Dito Uitgestelde 6 1/2	6 1/2	6 1/2
Ecuador 2 1/2	"	"
Mexiko, te Londen f 100 3	22 1/2	22 1/2
Dito Onbepaalde 3	22 1/2	22 1/2
Venezuela, te Londen 3 1/2	24 1/2	"
Dito Uitgestelde 1	10 1/2	"

Onze fondsenmarkt was heden over het geheel, zoowel in prijzen als handel, zeer geanimeerd, hebbende er in meest alle genoteerde effecten veel verkooporders plaats gehad, waardoor de stemming zeer gunstig was.
hoers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolongatie 2 1/2 pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs . . . . . 2/m. f 55 1/2	Livorno . . . . . 2/m. f 38 1/2
Bordeaux . . . . . 2/m. f 55 1/2	Napels 80 1/2
Madrid . . . . . 3/m. f 240	Petersburg 1.68
Cadix 240	Weenen . . . . . 6/w. f 25 1/2
Seville 237	Augsburg 35 1/2
Bilbao 238	Frankfort 99 1/2
Lissabon 40 1/2	Hamburg . . . . . 2/m. f 35 1/2
Porto 40 1/2	Londen . . . . . 2/m. f 11.62 1/2
Genua . . . . . 2/m. f 43 1/2	Rotterdam 11.75

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 31 Mei.
VOORRAAD VAN KOFFIJ op Ontvang-Cedullen bij de
Nederl. Handelmaatschappij;
In de Nederl. Havens op ultimo April II. 308,996 Balen.
Afgeleverd in Mei . . . . . 69,029 "
Voorraad op ultimo Mei . . . . . 239,967 Balen.
Voorraad op ultimo Mei 1853 . . . . . 102,870 Balen.
VOORRAAD VAN BANCA-TIN op Ontvang-Cedullen bij de
Nederl. Handelmaatschappij;
In de Nederl. Havens op ultimo April II. 308,996 Balen.
Afgeleverd in Mei . . . . . 69,029 "
Voorraad op ultimo Mei . . . . . 239,967 Balen.
Voorraad op ultimo Mei 1853 . . . . . 102,870 Balen.
ROTTTERDAM, 30 Mei. Heden werden verkocht 552 kranj.
Java Suiker per *Marianne*, van boord te ontvangen tot ge-
heimen prijs.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 31 Mei. Tarwe stil en alleen verkocht:
135 & Kubanka f 400.
Rogge flauw en zonder handel.
Garst prijshoudend: 114 & Deensche f 219; 113 & dito
f 218.
Haver en Boekweit zonder handel.
Tegen Vrijdag zijn weder in veiling aangeslagen: Ca. 25 Las
gebroeide Odessa 118, 119 & en 17 Last jarige Petersb. 118
119 &, ca. 6 Last Koersche Tarwe 127 &.
Koolzaad. Oostvriesch 62 1/2 &. Op 9 vaten Olie in Sept.
ek. 65 1/2 &. Lijnzaad een doen: 104 & Riga f 280. Raapolie
op 6/w. f 38; Vliegend f 36 1/2; 1° Sept. f 37 1/2; Oct. f 37 1/2;
Nov. f 37 1/2; Dec. f 37 1/2. Lijnolie op 6/w. f 38; Vliegend
f 36 1/2; 1° Sept., Oct., Nov. en Dec. f 37 1/2. Hennepolie op
6/w. f 41 1/2; Vliegend f 40 1/2.
ROTTERDAM, 30 Mei. Tarwe. 160, 163/2 & Hooglands.
Kleefsch f 465, 480. — Rogge. 143/2 & Koersche f 300;
147/2 & Eupatoria f 306, 300; 144/2 & Bourgas f 300; 147/2 &
Berdiansky f 302.
SCHIEDAM, 30 Mei. Rogge. Verkocht: 142/2 & Libau
f 300 6/w.; 145/2 & dito f 310 6/w. — Gerst. 127, 129 2 &
Libau f 239, 244 6/w. — Moutwijn f 18,50; Jenever f 23
Amst. Proef f 24,25, per Ned. vat zonder fust, zonder de
belasting.
ANTWERPEN, 30 Mei. Koffij. De vraag wordt iets levent-
diger en behalve eenige kleine omzettingen zijn nog verkocht
600 balen Domingo en diverse partijjes Domingo en Java.
Rijst. Hiervan zijn gisteren nog omgezet 600 zakken ge-
peld Aracan.
Suiker. In Ruwe geen handel. — Van Geraffineerd zijn ver-
handeld 125 Tons Crushed.
LONDEN, 29 Mei. Ruwe Suiker. In de Vreemde soorten
met meerdere vraag tot volle prijzen. — Geraffineerd en Crushed
voor uitvoer met weinig handel.
Koffij. Native Ceylon zonder prijsverandering met geringe
omzet. Vreemde soorten flauw.
Thee. Goede Congo prijshoudend en ordinaire flauw. Groene
soorten blijven moeilijk te plaatsen.
Talk iets vaster. Petersburger 60 s. 9 d. in loco.
Granen. Door sterke aanvoeren zijn de prijzen van vreemde
Tarwe 1 a 2 s. lager. Garst flauw.
BORDEAUX, 27 Mei. Voorloop blijft op fr. 190 gehouden

Advertentiën.

(4066) Van wege het Bestuur der VEREENIGING
tot WELDADIGHEID van den ALLERHEI-
LIGSTEN VERLOSSER worden de belanghebbenden
verwittigd, dat de vierde Uitloting van de Geld-
leening, groot f 16000 heeft plaats gehad, en daarbij
zijn uitgeloot geworden de volgende Vijf Aandeelen, als:
N°. 15 met f 200. N°. 63 met f 150. N°. 39 f 116
en 3 ieder met f 110, welke na den eersten Junij aan-
staande zullen worden betaald, ten kantore van de Heeren
KOCK & KOEDIJK alhier.
30 Mei 1854.

Een burger dochter, 30 jaren oud, van de
kunnende Stoppen, Naaijen, Kerkwerk en met de Wasch
omgaan, en ervaren in het Rekenen, zag zich gaarne
met Augustus of eerder, hier of elders, tegen een matig
loon geplaatst, Bij een Pastoor, in een stil Huishouden of
in een Winkel, en is van de beste getuigen voorzien. Iemand
hierop reflecteerende gelieve zich te adresseren met franco
brieven onder letter B. bij P. H. ROBIJNS, Boekbinder,
N. Z. Achterburgwal, G 299 te Amsterdam. (4067)

(4065) Met erkentelijken dank en verdere aanbeveling,
is ten behoeve van de hulpbehoevende 69 Weduwen
en Weezen te Vlaardingen ingekomen:

Bij Ds. VAN DER LEEUW: van X. Z., een bankb.
f 25; G. E., coup. f 5; » Een elk doe wat, » f 5; L. H.
f 3; C. C. » Veel kleintjes enz., » 60 cents.
Bij Ds. TER HAAR: Munth. N°. 387, met bijschrift,
f 10; R., Coup. f 2.47 1/2; N. N., met bijschrift, Coup.
f 1.48 1/2; N. N. f 2.50; W. S. f 5; M. A. f 3; D. S.
f 5; G. v. W. f 2; J. B. twee Coup. à f 1.98; A. Z.
f 10; E. Munth. f 10; F. K. f 2.50; M. M. Coup. f 2.47 1/2;
Bij Ds. DE VOOGT: O. M. f 2, A. Z. Munth. f 10;
N. G. 2 Coup. à f 2.97; M. W. Munth. f 10; J. A. J.
Munth. f 10; A. Z. 4 Coup. f 2.47 1/2, 2 Coup. f 4.95;
Z. O. f 2.50; V. B. Munth. f 10; J. A. P. te S. f 50;
N. N. f 2; N. N. Munth. N°. 730, f 10.
Bij Ds. BRUMUND: R. W. 3 munth. à f 10; N. N.
2 Munth. N°. 758 en 759 à f 10; N. N. f 3; N. X.
f 5; N. N. N°. 500 Coup. f 3.96; G. P. f 10; N. N.
f 3; L. G. f 5; G. M. Coup. f 12.37 1/2; A. M. Bankb.
f 100; N. G. N°. 695 Munth. f 10 en specie f 1; V. A.
f 2.50; M. S. f 5; O. X. f 5; N. N. f 2.50; N. N. f 5;
C. A. f 1; C. J. v. S. f 1; v. B. Coup. f 5; N. N. f 3;
G. G. Bankb. f 25; R. f 2.50; P. B. H. Munth. f 10;
E. U. 2 Coup. à f 2.97; W. E. f 1.23 1/2; H. & M. f 16.07;
N. N. f 5.
Bij Ds. SLUITER: A. f 2.50; R. f 2.40; C. f 2.40;
Bij Ds. V. f 10; N. N. Coup. f 2.50; N. N. f 10;
Bij Ds. J. O. f 10; J. E. f 10; C. N. f 10; N. N. f 10;
N. N. N. f 10.

Bij H. M. VAN ELJK: N. N. f 100; W. E. f 10;
C. F. B. f 10.
Bij A. CRAANDIJK: R. C. f 20; J. N. f 10; C. A.
f 10; S. W. f 5; N. f 5.

Fabrick van Muzijk-Instrumenten

VAN

MERKLIN en SCHUTZE.

Voorstad van Namen te BRUSSEL.

De magazijnen zijn steeds ruim voorzien van OR-
CHESTRUMS van 1 à 2 Handklavieren, met
of zonder van elkander staande Pedalen, en van HAR-
MONIUMS-MELODIUM voor Huis- en Kerkgebruik,
welke van de eenvoudigste tot in de kostbaarste soorten
voorhanden zijn. Op franco aanvraag zullen door de fa-
briekanten omtrent het bedoelde instrument, de naauw-
keurigste bijzonderheden worden medegedeeld.

(3981)

Boekhandel van Gebr. Verhoeven, te s Hertogenbosch.

VOORDEELIG AANBOD.

VAN EENE SCHOONE VERZAMELING BOEKWERKEN
NEDERLANDSCHEN STIJL EN ALLEN KERKE-
LIJK GOEDGEKEURD.

(Geschikt zoo voor lektuur in huisgezinnen als
voor prijzen.)

Christelijke Maand (de), of overdenkingen en ge-
beden op elken dag der maand, door J. M. SAILER,
Bisschop van Germanicopolis, enz. . . . . f 0.70
Gelukkig Jaar (het), geheiligd door de overweging
der lessen en voorbeelden van de Heiligen, door den
Abt LASAUSSE. . . . . f 1.00
Jezus aan het Kruis. Het boek der uitverkopen,
door pater J. P. DE SAINT-JURE. Uit het Fransch door
J. L. F. DONKERS, R. Hz., Kath. Pr. . . . . f 0.80
Kersnacht (de), of teedere godvruchtigheid tot het
Kind Jezus, door den H. Alph. de Liguori. f 0.5
Leven van den H. Aloysius van Gonzaga . . . . . » 1.00
Leven van den H. Franciscus Xaverius. Met portr. » 0.50
Leven van den H. Ignatius van Loyola, door pater
BOUHOURS . . . . . f 1.00
Leven van de H. Theresia. Met portret . . . . . » 0.50
Leven van den H. Vincentius à Paulo. Naar het Fransch
van CAPEFIGUE, met 8 platen, 2 dln. in één band f 1.00
Liefde tot Jesus Christus (de) in oefening, door
den H. Alph. de Liguori. . . . . f 0.50
Mijnerien of geheimen van den Rozenkrans, toege-
past op de voornaamste Feestdagen door het jaar; door
W. R. VAN ZEELAND. Met de H. Mis en Kruisweg f 0.65
Troost der H. Godsdienst in alle omstandighe-
den des levens, door een R. K. Pr. . . . . f 0.40
Uitboezeming der Ziel tot haren God, door de
H. THERESIA VAN JESUS. Naar het Fransch . . . . . f 0.20
Verrept, godvruchtige onderwijzingen op de bijzon-
derste plegtigheden van het H. Sacrament, op de HH.
Harten en andere oefeningen tot de HH. Mijsterien.
(500 Bladz. in-12.) . . . . . f 0.35
Ware Bruid van Jesus Christus (de), door den H. Alph.
de Liguori, 2 Dln. in één band . . . . . f 1.50
Ziel op den Calvarieberg (de), het lijden van
Jesus Christus overwegende, enz. . . . . f 0.40
Godelijk Kind Jesus (het). Een gebedenboekje
met plaatjes, in geillustreerd bandje en 5 Ex-
emplaren. — 30 c. . . . . f 1.50
f 12.50

De geheele verzameling VIJF GULDEN.

Aan denzelfden prijs verkrijgbaar bij kunne gewone
Correspondenten. (4042)

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN zijn de volgende
werken verkrijgbaar:
HENRY PERCY, graaf van Northumberland. Een
Geschiedenis der 16e Eeuw, door de verzin van Craon,
2 deelen . . . . . f 1.50
THOMAS MOORES, door dezelfde schrijfster, 2 deelen
f 0.75
DE BOKKENRIJDERS in het land van Val-
kenberg, door Ecrans . . . . . f 1.35
Van denzelfden schrijver ook verkrijgbaar:
De Drossaert van . . . . . eene omwerking van de
Tenten in de Limburger Kempen; zedeschets uit de
XVIIIe Eeuw . . . . . f 0.70
Verwoesting van Maastricht. Historische Tafel-
rekening der XVIe Eeuw, door ECREVISSE, 2 deelen f 1.40
Verschillende Jaargangen van het ROOMSCH CATHOLIEK
MAGAZIJN, ter verbreiding van Nuttige Kundigheden.
In plaats van f 5.00 per jaargang f 1.00 met platen.
Bovenstaande werken leveren eene aangename, nut-
tige en godsdienstige lectuur op, zoo wel voor volw-
senen als voor de jeugd, terwijl de prijs zeer gering is.
Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Broeker en Unger.